

Секція 1. ПСИХОЛОГІЧНА І СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЖЕРТВ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ І ТЕХНОГЕННИХ КАТАСТРОФ

Grizhev A., Ph.D., Assoc. Prof.

Military academy "Gen.Mihailo Apostolski", Skopje, North Macedonia

THE IMPACT OF MILITARY CONFLICT ON SOLDIER'S PERSONALITY

Abstract. Military conflict is one of the events that bring inevitable changes to the soldier's personality. There is no other event that activates human's feelings and emotions as the military conflict and the war does. It is not a usual and common experience, so the consequences of it are also not common. Direct threat to life causes maximum physical and psychological efforts. During military conflict, particular threat to one's integrity, especially for soldiers, are the stress, trauma, and the post-traumatic stress disorder (PTSD). To keep sanity, soldiers use many defensive mechanisms, primarily suppressing.

There are numerous research and studies on the soldier's personality changes during wars and military conflicts. Many of them show that there are visible changes in certain personality traits and dimensions. That should not be surprise to anyone. However, maybe of same importance is the question of how long those changes will last, how durable will they be.

In this paper we will discuss and briefly analyze the conditions in which soldiers live and operate during military conflicts, going through critical conditions and experience, facing fear, stress, traumatic events. We will also discuss some ways for psychological self-help that trained soldiers use to resist the personality changes during combat and these extraordinary circumstances.

The behavior of the soldiers is not only the result of the permanent personality components, but of the joint influence of those components and situational factors. People have different personal traits, making some of them more vulnerable and prone to changes than others. The critical experiences during military conflict, such as conflicts, frustrations, stress, and crisis, may be considered as inability to realize the inner necessity. The reaction to these conflicts and frustrations depends on the personality. It is the same with the stress, fear, trauma: it is one's cognizance and perception that makes the difference. In this sense, stress can be considered as personal response which depends on the perception of the threat and situation. On the other hand, no matter the perception, the war represents societal stress which appears when the very existence of the individual is threatened, as well as the groups it belongs to. The war is stress of mass scale which usually lasts relatively long, full of individual or collective stresses and traumas. The threat to life, health, and body parts; not enough food, water, clothes; deprivation of sleep; uncertainty and many other factors cause combat stress. The fear itself, in such situations, is completely normal reaction. It is very important for soldiers to understand and accept the fear as a normal reaction to the danger. However, when one does not control the fear, it is very important not to allow spreading panic, individual or collective. In these situations, the leadership is of crucial importance.

During military conflicts, numerous intense challenges in short time brings changes in people's behavior. Majority of the studies show that after war, the soldiers will not be the same persons as before the war. But they also point out that a very small percentage will show more severe disorders and personality changes. During war, each long-term life project is followed by the relativist phrase "if I survive today". This mindset, released from the long-term breaks, provokes behavior that is impulsive, strong and without compromise. There is no fear of the consequences from the current behavior. The soldier lives for today. The war changes one's perceptions on many aspects of life. Re-assessing, re-discovering and re-evaluating hostility, hate, religion, fear from death, or life itself, becomes normal.

At the end, in the paper we will discuss some of the steps for psychological self-help that soldiers can take themselves. Doing some of these steps and activities helps keeping the mental health during military conflicts. As a conclusion, we might say that staying sane and resisting the personality changes depends not only on the personal and situational factors, but also on the proper selection and preparation of the soldiers for extraordinary circumstances, such as military conflicts.

Key words: Military conflict, changes, personality, soldier, combat.

УДК 94(476)“1986/1991”:355.58:614.8

Бахір Ю., навуковы супрацоўнік

Інстытут гісторыі НАН Беларусі, Рэспубліка Беларусь

УДЗЕЛ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ЧЫРВОНАГА КРЫЖА Ў ЛІКВІДАЦЫ НАСТУПСТВАЎ АВАРЫІ НА ЧАЭС У 1990 – 1991 ГГ.

Bakhir Yu.

PARTICIPATION OF THE BELARUSIAN RED CROSS SOCIETY IN THE LIQUIDATION OF THE CONSEQUENCES OF THE CHERNOBYL ACCIDENT IN 1990-1991

У перыяд 1986-1991 гг. асноўныя намаганні таварыства Чырвонага Крыжа (ТЧК) БССР былі накіраваныя на ўдзел у ліквідацыі наступстваў аварыі на ЧАЭС. [1;2 л. 1]. Паводле інфармацыі аб дзейнасці ТЧК БССР па аказанні дапамогі насельніцтву, выкананню Саюза Таварыстваў Чырвонага Крыжа і Чырвонага Паўмесяца (СТЧК і ЧП) у 1986 г. было выдзелена 4,5 млн. Першыя сумы былі выплачаныя насельніцтву ўжо ў траўні 1986 г. У ЦК ТЧК Украінскай і Беларускай ССР створаны аператыўныя штабы для кіраўніцтва [3; л. 23].

Уласная праграма ТЧК па ліквідацыі наступстваў аварыі на Чарнобыльскай АЭС была зацверджана Прэзідыумам ЦК ТЧК БССР 31 жніўня 1989 г. [4, л. 3]. У адпаведнасці з пастановай Прэзідыума выкананне ў снежні 1989 г. быў распрацаваны, а ў красавіку 1990 г. зацверджаны праект праграмы ўдзелу СТЧК і ЧП СССР у аказанні дапамогі пацярпеламу насельніцтву. У ЦК ТЧК БССР, УССР і РСФСР таксама распрацоўваліся праекты праграм [3, лл. 29, 33].

Адзначым, што матэрыяльны ўклад Таварыства ў ліквідацыю наступстваў аварыі па стане на 1991 г. склаў звыш 7 млн. рублёў [5, л. 37]. У 1990 г. было прапанавана зацвердзіць працэнт адлічэнняў у цэнтралізаваныя фонды ў 1991 г. для рэалізацыі мэтавых праграм "Чарнобыль" у наступных памерах: цэнтралізаваны фонд СТЧК і ЧП СССР – 5% ад валавога даходу ТЧК БССР, цэнтралізаваны фонд ТЧК БССР – 10% ад валавога даходу ТЧК БССР [6, лл.166 – 167 Аб].

Сітуацыя з Чарнобыльскай трагедыяй паказала, што без значных грашовых сродкаў, матэрыяльна-тэхнічнай базы дапамогу арганізаваць было цяжка. Для папаўнення даходаў у 1990 – 91 гг. Бюро Прэзідыума ЦК ТЧК пастанавіла стварыць пры ЦК малыя вытворчыя прадпрыемствы «Сузор'е», «Фёдар», «Іван», «Альфа» па выкананню работ і аказанню паслуг насельніцтву. Таксама быў утвораны эксперыментальны лячэбна-прафілактычны шматпрофільны цэнтр "Сантана". Да 1991 г. дзейнічала 13 такіх прадпрыемстваў, у тым ліку пры ЦК - 8 [7, л. 23].

Пасля звароту выкананне СТЧК і ЧП СССР з просьбай аб правядзенні экспертызы ў зоне аварыі і вызначэння памераў магчымай міжнароднай дапамогі, з 10 па 15 студзеня 1990 г. група экспертаў Лігі Таварыстваў Чырвонага Крыжа і Чырвонага Паўмесяца, якая прыбыла ў Маскву, наведвала шэраг тэрыторый УССР, БССР, РСФСР, якія падвергліся радыёактыўнаму заражэнню. У выніку была распрацавана праграма